

Maanmittauslaitos

Viite Talousarvioasetus (254/2004) 66 i §

Asia **MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖN KANNANOTTO
MAANMITTAUSLAITOKSEN VUODEN 2016 TILINPÄÄTÖKSEEN**

Yleistä

Ministeriön kannanotto Maanmittauslaitoksen (MML) toiminnasta perustuu MML:n vuoden 2016 tilinpäätösasiakirjaan, Valtiontalouden tarkastusviraston (VTV) laatimaan tilintarkastuskertomukseen vuodelta 2016 sekä laitoksen toiminnasta saatuun muuhun informaatioon. Maa- ja metsätalousministeriö (MMM) esittää kannanottonaan viitekohdassa mainitun asetuksen perusteella MML:n vuoden 2016 tilinpäätökseen seuraavaa.

Maanmittauslaitoksen toiminta vakiintui vuosien 2014 ja 2015 organisaatiouudistusten jälkeen. Erityisesti tuotantotoiminta hyötyi siirtymisestä valtakunnalliseen toimintamalliin. Myös tutkimus- ja tuotantotoiminnan synergian kehittäminen saatiin käyntiin. Tietotekniikan palvelukeskuksen toiminta jatkui vuonna 2016 edellisen vuoden organisaatiouudistuksen mukaisena. MMM:n hallinnonalalla tehtiin vuonna 2016 hallinnon rakenteita koskevia linjauksia, jotka tulevat vaikuttamaan tulevina vuosina myös MML:een, erityisesti tietotekniikan palvelukeskukseen.

1. Arvio tuloksellisuuden kehityksestä ja asetettujen tavoitteiden toteutumisesta**a) Yhteiskunnallisen vaikuttavuuden tuki**

Maanmittauslaitoksen toiminnan vaikuttavuus perustuu laitoksen ylläpitämien valtakunnallisten aineistojen ja rekisterien kattavuuteen, ajantasaisuuteen, riittävään laatuun, tekniseen yhteiskäyttöisyyteen sekä hyvään tietopalveluun ja tietoturvaan. Nämä luovat edellytykset kansalliselle paikantamiselle, toimiville kiinteistömarkkinoille, luotettavalle vakuusjärjestelmälle sekä tietovarastojen ja -palvelujen laajalle käytölle yhteiskunnassa. Lisäksi tutkimuksella ja paikkatietoinfrastruktuurin tukitehtävillä ylläpidetään paikantamisen perusjärjestelmiä ja edistetään paikkatietojen innovatiivista tuottamista ja hyödyntämistä niin julkisessa hallinnossa kuin yritystoiminnassa. Palvelukeskustoiminnan puitteissa tuetaan hallinnonalan muiden virastojen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden toteuttamista palvelusopimuksissa sovitulla tavalla.

Ministeriön kannanotto

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että Maanmittauslaitos on suoriutunut tavoitteista sopimuksen mukaisesti. Jatkossa on tärkeää, että rekisterien oleellisten tietojen laatua edelleen parannetaan ja hyvää tietoturvaa ylläpidetään ja että digitaaliset aineistot saadaan yhteiskunnassa mahdollisimman laajaan käyttöön. Lisäksi tulee huolehtia siitä, että rekisterien ja paikantamisen taustalla olevat perusjärjestelmät ovat hyvin hallittuja ja turvaavat toiminnan jatkuvuuden. Palvelukeskustoiminnan tulee olla sopimusten mukaisesti asiakkaiden tarpeita vastaavaa ja kustannustehokasta.

b) Toiminnallinen tehokkuus

Maanmittauslaitoksen toiminnan kulut (144,3 milj.) nousivat 4,9 miljoonaa edellisestä vuodesta. Syinä olivat mm. valmisteveraston vähennys ja palveluiden oston lisäys. Toiminnan kokonaistuotot olivat 92,1 miljoonaa ja ne nousivat 1,7 %. Matalasuhdanne näkyy edelleen Maanmittauslaitoksen palvelujen kysynnän laskuna esimerkiksi toimitustuotannon osalta. Laitoksen kokonaistuottavuus kehittyi edelleen erittäin myönteisesti (5,5 %).

Tuotannon tavoitteena oli kustannusvastaavuus. Julkisoikeudellisten suoritteiden ja muiden suoritteiden kustannusvastaavuus jäi 91 % tasolle. Julkisoikeudellisten suoritteiden osalta tilanne johtui toimitustuotannon varastoarvoon tehdystä 7,4 miljoonan euron alas kirjauksesta. Keskenäisen toimitustuotannon varastoarvo oli aloittavassa taseessa liian suuri. Yliarvostus johtui laskentavirheestä valmistuneiden toimitusten määrässä ja yksittäisten toimitusten arvonmäärittämisessä. Virhe oli syntynyt laskentatavan muutoksen yhteydessä, kun osa toimituksista muuttui kiinteähintaisiksi. Muiden suoritteiden kustannusvastaavuutta rasittaa graafisten karttojen varaston arvon alas kirjaus, mikä johtuu siitä, että varastosta poistettiin vanhoja painoksia ja välitystuotevarastot tyhjennettiin lähes kaikista toimipisteistä. Tämä johtuu siirtymisestä yhä laajemmin digitaalisten karttojen käyttöön.

Yhteisrahoitteisen toiminnan (tutkimustoiminta) kustannusvastaavuus oli 44 %. Ulkopuolista rahaa saatiin 1 milj. euroa enemmän kuin edellisenä vuonna, mutta yhteis- ja erilliskustannukset olivat selvästi arvioitua suuremmat.

Yhteistoiminnan (muille virastoille tuotetut tietotekniikkapalvelut) kustannusvastaavuus oli 90 %, mikä oli tavoitetta parempi. Osa yhteistoiminnoista on suunnitelmallisesti rahoitettu edelleen MML:n budjetista, mikä osaltaan vaikuttaa kustannusvastaavuuteen. Palvelukeskus toimi vuoden 2016 vielä organisaatiouudistuksen jälkeisen mallin mukaisesti ja palvelukeskuksen osalta aloitettiin valmistelut useille kehittämistoimille. Kehittämistoimien toteuttamiseen on vaikuttanut tuleva Maaseutuviraston ja Elin- ja eläintarviketurvallisuusviraston fuusio, joka vaikuttaa palvelukeskuksen toimintoihin tulevaisuudessa.

Valtiokonsernin palveluja on otettu käyttöön, mutta niitä ei voida hyödyntää vielä täysimääräisesti johdettujen nykyisten palvelujen elinkaaresta ja yhteisten palvelujen kehittämisen tilanteesta. Ensisijaisesti on pyritty turvaamaan toiminnan jatkuvuus.

Laitoksen talousarviorahoitusta siirrettiin vuodelle 2017 38,7 milj. euroa, mikä oli selvästi arvioitua enemmän. Siirtynyt määräraha on kuitenkin sidottua ja varattu käytettäväksi vuosien 2017 -2020 tulossopimuksen mukaisesti TTS - kaudella. Siirtyvän määrärahan arvioinnissa ei onnistuttu kovin hyvin. Tulot olivat arvioitua suuremmat, tuottavuuskehitys hyvää ja osa investoinnista siirtyi seuraavalle vuodelle.

Ministeriön kannanotto

Tarkasteltaessa Maanmittauslaitoksen toimintaa kokonaisuutena, ministeriö toteaa, että Maanmittauslaitos täytti tehokkuuden ja tuottavuuden vaatimukset. Ministeriö pitää hyvänä, että Maanmittauslaitoksen kokonaistuottavuus ja taloudellisuus kehittivät edelleen erinomaisesti. Laitos on toteuttanut tiukkaa sopeuttamissuunnitelmaa ja sopeuttanut toimintaansa annettuihin kehyksiin.

Vuodelle 2017 siirtyi noin 39 milj. euroa sidottua määrärahaa, mikä tarkoittaa sitä, että laitoksen rahoitustilanne on tällä hetkellä hyvä. Siirtyvän määrärahan suuruuden arvioinnissa ei onnistuttu.

c) Tuotokset ja laadunhallinta

Kiinteistötoimitusten kysyntä laski edellisestä vuodesta 6 % yleisen taloudellisen tilanteen johdosta. Toimitusten tilauskannan pieneneminen jatkui ja siten myös toimitukset saatiin entistä nopeammin käyntiin. Toimitustuotannon tavoitteet saavutettiin varsin hyvin. Lohkomisen kestoajan tavoite (5,4 kk) alitettiin, kun päästiin 5,1 kk kestoajkaan. Seitsemän tilusjärjestelyä saatiin valmiiksi.

Kirjaamisasioita ratkaistiin noin 218 000 kpl, mikä on hieman vähemmän kuin edellisenä vuonna. Kysyntä oli lähellä edellisen vuoden tasoa. Lainhuutojen käsittelyaika oli selvästi tavoitetta heikompi. Lainhuutojen käsittelyaikojen ongelmat juontavat vuoden 2013 tietojärjestelmä uudistuksesta ja vuoden 2014 organisaatiouudistuksesta. Vuonna 2014 ja 2015 pyrittiin purkamaan ruuhkaa ja vuonna 2015 käsittelyajat lyhenivät, mutta varastossa oli suhteellisen paljon vaikeita asioita. Kun vuonna 2016 asioita käsiteltiin vanhimmista alkaen, alkoivat käsittelyajat taas kasvaa. Kiireelliset tapaukset käsiteltiin kuitenkin välittömästi. Kirjaamisasioiden käsittelyn melko hidas digitalisaatiokehitys ei ole vähentänyt manuaalista työtä. MML on lisännyt vuodelle 2017 merkittävästi resursseja sisäisten siirtojen avulla, jotta suorituskyvyssä päästään pysyvästi tavoitetasolle. Lisäksi MML toteutti kirjaamistehtäviin kohdistuneen Lean -kehittämisprojektin, jonka tulokset olivat lupaavia tuottavuuden parantamisen osalta.

Kiinteistötietojärjestelmän tietojen perusparantamista toteutettiin laaditun suunnitelman mukaisesti. Kiinteistökaupan verkkopalvelun käyttö oli edelleen matalalla tasolla sekä kiinteistökauppojen että kiinnityshakemusten osalta. Palvelun jatkokehittämisen on käynnissä yhdessä avainsidosryhmien kanssa.

Maastotietotuotannon tuotantotavoitteet saavutettiin pääosin hyvin. Tietoaineistoihin kohdistuva kysyntä kasvoi hieman edellisestä vuodesta.

ICT -palvelutuotannon osalta palvelusuunnitelman toteuma oli todella hyvä. Asiakasvirastoille tuotettiin it -asiantuntijapalveluita palvelusopimuksiin perustuen. Laskutettavien tuntien määrä kasvoi edellisestä vuodesta. Haasteellisista kehittämishankkeista johtuen resursseja jouduttiin käyttämään yli suunnitelman, mikä kuormitti merkittävästi henkilöresursseja.

Paikkatietokeskus ylitti tutkimustoiminnassaan tavoitteena olleiden suoritteiden määrän merkittävästi. Lisäksi asiantuntijatehtävien tavoitemäärä ylitettiin selvästi. MML:n tutkimustoiminnan tulos oli vuoden 2016 osalta kokonaisuudessaan erinomainen.

Toiminnan ei-toivottujen vaikutusten (kantelut, valitukset maa- ja metsätalouden osastoille, tehdyt purkuesitykset jne.) määrä on edelleen erittäin alhainen otettaessa huomioon tehtävien luonne ja asianosaisten lukumäärä, joka on moninkertainen toimitusten lukumäärään nähden.

Maanmittauslaitoksen asiakastyytyväisyys pysyi hyvällä tasolla.

Ministeriön kannanotto

Ministeriö katsoo, että Maanmittauslaitos saavutti pääosin tuotoksille ja laadunhallinnalle asetetut tavoitteet hyvin. Lainhuutojen käsittelyajoissa ei onnistuttu. Laitos ryhtyi jo vuonna 2016 kehittämistoimiin lainhuutojen käsittelyprosessin tehostamiseksi mm. kohdentamalla LEAN -kokeiluhankkeen tähän toimintoon. Tulosten perusteella voidaan todeta, että laitoksen tuotantoprosessit toimivat pääosin hyvin. Rekisteritietojen suuret hakumäärät kertovat siitä, että laitoksen aineistojen käyttö on merkittävää. Palvelukeskustoiminnassa kyettiin haastavissa olosuhteissa tukemaan virastoja tavoitteiden saavuttamisessa. Laitos toimi lisäksi aktiivisesti hallituksen digitalisaatiokärkihankkeiden valmistelussa ja käynnistämässä.

Tutkimustoiminta on ollut tuloksellista, tieteellisesti korkeatasoista ja yhteiskunnallisesti vaikuttavaa. Tutkimuksen tuottamalle korkeatasoiselle osaamiselle on ollut kysyntää yrityksissä ja laajemmin yhteiskunnassa. Ministeriö kannustaa Maanmittauslaitosta kehittämään edelleen tutkijoiden vuorovaikutusta tutkimustulosten nykyisten ja potentiaalisten hyödyntäjien välillä.

d) Henkisten voimavarojen hallinta

Ministeriön kannanotto

Maa- ja metsätalousministeriö katsoo, että Maanmittauslaitos on saavuttanut hyvin henkisten voimavarojen hallintaan liittyvät tulostavoitteensa. Henkisten voimavarojen hallintaan ja kehit-

tämiseen on Maanmittauslaitoksessa johdonmukaisesti panostettu, mikä näkyi vuonna 2016 muun muassa hyvänä henkilöstötutkimuksen arvosanana.

2. Tuloksellisuuden raportoinnin perusteiden asianmukaisuus ja kehittämistarpeet

Maanmittauslaitoksen vuoden 2016 tilinpäätös on asianmukaisesti laadittu ja sisältää valtion talousarvosta annetun asetuksen mukaiset tiedot. Tilinpäätöksen perusteella on mahdollista seurata ja arvioida laitoksen toimintaa ja sen kehitystä. Tilinpäätösraportin teksti ja siihen sisältyvä Netra -asteikolla tehty toteutumien arviointi ovat selkeitä ja helposti analysoitavia. Niiltä osin kun tavoitteita ei ole saavutettu, raportti kertoo tähän liittyvät syyt.

Maanmittauslaitoksen toiminnan tavoitetasot tulee asettaa riittävän vaativina. Prosesseja tulee kehittää jatkuvasti varautuen edelleen myös kysynnän muutoksiin. Tuottavuuden jatkuva parantaminen on tärkeää. Tutkimustoiminnan erittäin vahvaa yhteiskunnallista vaikuttavuutta tulisi tuoda tuloksien raportoinnissa vielä selkeämmin esille.

Hinnoitteluperiaatteiden lisäksi huomiota on kiinnitettävä myös kustannusrakenteisiin ja tuotannon varaston hallintaan. Yhteiskustannusten määrän kehittymiseen ja sen hallintaan tulee kiinnittää huomiota. Tulo- ja menorahoituksen ennustettavuutta tulee parantaa, jotta seuraavalle vuodelle siirtyvän määrärahan määrä on ennustettavampi ja seuraa sen käyttösuunnitelmaa.

3. Ministeriön esitys viraston / laitoksen toimenpiteiksi tuloksellisuuden parantamiseksi

Ministeriö katsoo, että laitoksen tulee jatkuvasti kehittää johtamis- ja toimintaprosesseja ja käytössä olevia järjestelmiä sekä henkilöstön osaamista siten, että se mahdollistaa laitoksen toiminnan tuloksellisuuden säilyttämisen, digitalisaation edistämisen ja toiminnan kehittämisen muuttuvassa toimintaympäristössä. Jatkossa korostuu yhä enemmän yhteistyö muiden viranomaisten ja eri kumppaneiden kanssa. MML:n tulee kiinnittää edelleen huomiota siihen, että edellisten vuosien organisaatiouudistukset tuottavat lisääntyviä synergiahyötyjä tutkimuksen ja tuotannon toiminta-alueilla.

Uudet poikkialueelliset kehittämis- ja yhteistyöhankkeet, kuten esimerkiksi paikkatietoalusta ja asunto-osakerekisteri, korostavat prosessien ja tietojärjestelmien yhteentoimivuus- ja kehittämistyötä, jossa on mukana useita toimijoita eri hallinnonaloilta, kuntasektorilta ja yrityksistä. Tämä edellyttää uusia toimintamalleja, kyvykkyyksiä ja kumppanuuksien hallintaa.

Paikkatietotutkimuksen ja paikkatietoinfrastruktuurin kehittämissyhteistyön kautta voidaan saada aikaan lisää vaikuttavuutta niin julkishallinnossa, yrityssektorilla kuin kansalaistenkin arjessa. Uusien innovaatioiden syntymisen edistäminen on tärkeää tulevaisuudessa myös paikkatietosektorilla. MML:lla on lisäksi rooli olla oman toimialan osalta edistämässä käynnissä olevaa digitalisaatiokehitystä sekä osallistua aktiivisesti kansallisen perusrekisterikonaisuuden kehittämiseen.

Jatkossa tulee edelleen kiinnittää huomiota kiinteistöasioiden verkkopalvelun käytön edistämiseen. Ministeriö pitää tärkeänä, että Maanmittauslaitos jatkaa tehostettuja toimenpiteitä palvelun käytön lisäämiseksi yhdessä sidosryhmien kanssa ja kehittää uusia toiminnallisuuksia palveluun. Ministeriö katsoo lisäksi, että lainhuutojen käsittelyajat on nyt syytä saada pysyvästi kestäväälle uralle ja tässä kannattaa hyödyntää onnistuneen Lean - hankkeen tuloksia.

Maanmittauslaitoksen tulee kehittää edelleen toimitustuotantoa, kirjaamisasioita ja tietopalvelua sekä niihin liittyvää ennakointia sekä kustannuslaskentaa siten, että menojen sekä tulojen muutokset voidaan paremmin ennakoita tuotannossa, taloussuunnittelussa ja maksuja määrättäessä.

Tutkimustoiminnan suuntaamisessa ja tieteellisen osaamisen kehittämisessä on huomioitava vahvasti yhteiskunnallisen vaikuttavuuden näkökulma. Tutkimuksen tulee olla kansainvälisesti korkeatasoista, mutta tuottaa samalla ratkaisuja yhteiskunnallisiin haasteisiin, luoda edellytyksiä elinkeinojen kehitykselle sekä tarjota tietopohjaa päätöksenteon ja politiikan valmistelulle.

MML:n tulee osallistua aktiivisesti palvelukeskustoimintojen osalta hallinnonalan virastorakenteen kehittämistyöhön ja turvata samalla toiminnan jatkuvuus valmistelu- ja muutostilanteessa.

Ministeriö edellyttää, että Maanmittauslaitos pitää ohjaavan ministeriön tietoisena kaikista oleellisista kansainvälisistä yhteistyöhankkeista ja kehittämishankkeista, joita laitos toteuttaa yhdessä muiden toimijoiden kanssa.

VTV on osana tilintarkastusta tarkastanut Sonet -myyntijärjestelmän ja tilusjärjestelyiden hallinnointiprosessin, joista molemmista on löytynyt selkeitä puutteita. MML on ryhtynyt jo korjaaviin toimenpiteisiin tarkastuksen johdosta. VTV edellyttää, että MML ilmoittaa 11.8.2017 mennessä VTV:lle mihin toimenpiteisiin MML on ryhtynyt tilusjärjestelyjen kirjanpidon järjestämisessä havaittujen puutteiden johdosta. Ministeriö edellyttää, että laitos käy esitetyt puutteet huolella läpi ja saattaa toiminnot säädösten, määräysten ja ohjeiden mukaisiksi.

4. Ministeriön omat toimenpiteet viraston / laitoksen tuloksellisuuden parantamiseksi

Yhteistyössä Maanmittauslaitoksen kanssa ministeriö ylläpitää ja kehittää maanmittauksen toimialan lainsäädäntöä ja huolehtii siitä, että Maanmittauslaitoksella on sovittua toimintaa varten riittävät voimavarat. Talous- ja tulosohjauksessa tulee kiinnittää huomiota siihen, että MML:n tutkimuksen budjettirahoitukseen perustuvat voimavarat turvataan myös tulevaisuudessa. Tulosohjauksen prosessia, sisältöä ja tavoiteasetantaa kehitetään jatkuvasti siten, että se tukee Maanmittauslaitoksen kestävästä vaikutus- ja tuloksellisuuskehitystä. Lisäksi strategista ohjausta kehitetään osana ohjaukokonaisuutta. Ministeriö johtaa vastuullaan olevia digitalisaatiohankkeita ja vastaa niiden toteuttamisesta yhteistyössä virastojen kanssa sovitulla tavalla. Ministeriö kehittää myös tietohallinnon ja digitalisaation johtamis- ja hallintomallia yhteistyössä virastojen kanssa.

Kansliapäällikkö

Jaana Husu-Kallio

Johtaja

Raimo Vajavaara

TIEDOKSI Valtiovarainministeriö
Valtiontalouden tarkastusvirasto
Valtiokonttori
MMM /Talous- ja ohjausyksikkö